

1814 hviler paa, om hvilken jeg formener, at den, naar henses til det Tidspunkt, hvorpaa den udkom, væsentlig maa siges at have lagt et meget godt Grundlag for Ordningen af Skolevæsenet, saa godt, at man, som jeg udtalte før, kan bygge videre derpaa. Jeg tror, at vi kunne takke denne Skoleanordning, saaledes som den blev givet i Aarhundredets Begyndelse, for den høje Grad af Dplysning, som findes heri Landet. Jeg tror, at vi særlig kunne takke den, saaledes som en dygtig Vexerstand har ført den ud i Livet, for at vi i 1848 vare istand til at gjøre den Overgang, vi da gjorde fra det uindskrænkede Kongedømme til en Forfatning, der væsentlig er baseret paa Grundlag af den almindelige Valgret. Men det er jo klart, at en Anordning, givet paa den Tid, maa være paavirket af de Forhold, de Tidstrømninger og Andet, som paa den Tid gjorde sig gjældende, og hvad denne Anordning angaar, turde det særlig fortjene at fremhæves, at den i høi Grad er paavirket af de daarlige økonomiske Forhold, hvorunder vi dengang levede. Da den derhos selvfølgelig som enhver anden Lov af denne Art trænger til at forbedres, vil det naturligvis ogsaa af den Grund findes naturligt, at man nu maa gjøre noget Videre for Fremme af Skolevæsenet, og jeg tror, at navnlig det Moment, jeg før berørte, den Omstændighed, at man siden den Tid har gjort en saa stor Forandring i vort offentlige Liv, gjør det ikke alene ønskeligt, men ogsaa nødvendigt at foretage tidsvarende Forbedringer, for at det danske Folk kan blive udviklet til den bedst mulige Brug af sine Friheder, navnlig af Valgretten. Naar altsaa Spørgsmaalet bliver mere praktisk, hvad Formaålet er for en Reform af vort Skolevæsen, er det min Formening, at en Reform maa gaa ud paa at fremme ikke alene Dplysningen her i Landet, men ogsaa Opdragelsen. Jeg gaar ud fra, at det ikke alene kommer an paa gennem Forbedringer af Skolevæsenet at bibringe Børnene nyttige Kundskaber, men i det Hele at uddanne den opvogende Slægt til at blive gennem Kundskaber og paa anden Maade virkelig nyttige Medlemmer af det Samfund, hvorunder de leve. Dette Sidste, mener jeg, er Noget, der særlig bør lægges Vægt paa, altsaa ikke alene Bibringelsen af Kundskaber, men særlig den aandelige Udvikling, Alts, hvad der kan bidrage til at udvikle Karakteren. Man lærer som bekendt ikke for Skolen, men for Livet, og ogsaa af den Grund bør det særlig pointeres, at Opgaven for Skolen maa være den at bibrage til at give den opvogende Slægt de Kundskaber, den Udvikling i alle Retninger, som er nødvendig for det, jeg før udviklede for Uddannelsen til nyttige og virksomme Borgere i et Samfund, til at udfylde en Plads som selvstændige Statsborgere. Jeg gaar som sagt ud fra, at dette er Opgaven for en Skolereform; men naar Spørgs-

maalet nu bliver, paa hvad Maade denne Opgave skal løses, vil jeg udtale, at jeg ikke tror, man kan løse denne Opgave paa anden Maade end ved Evang. Jeg gaar ud fra, at det har viist sig overalt, ikke alene hos os, men ogsaa andetsteds, at man ikke kan overlade Dplysningsagen alene til Indvilderne, heller ikke alene til Familierne, hvis man foretrækker at udtrykke sig paa den Maade, og dette mener jeg er ganske naturligt, det kan ikke være anderledes. Desværre er jo en stor Del af Folket henvist til et strengt Arbejde for at erhverve det Fornødne, og jeg tror, at den Omstændighed medfører og maa medføre, at den saaledes i økonomisk Henseende mindre vel stillede Del af Befolkningen er nødsaget til eller dog ofte udsat for den Fristelse at anvende en Del af Børnenes Kraft paa at flaffe det Fornødne til det daglige Underhold. Jeg betvivler aldeles ikke, at de saaledes i økonomisk Henseende mindre heldig stillede Medborgere have fuldt ud samme Interesse for deres Børns Undervisning og Opdragelse som de i økonomisk Henseende bedre stillede, men jeg tror at de ere udsatte for større Fristelse end Andre, og at dette medfører, at de let for at tilvejebringe de fornødne Midler til det daglige Underhold ere udsatte for at bruge Børnenes Arbeidskraft paa en Maade, der i alt Fald lægger nogle Hindringer i veien for deres Dplysning. Man har, som jeg før berørte, havt en Jølelse af, at dette var Tilfældet, og derfor indført en Evang i saa Henseende, en Evang, om hvilken jeg tror, at den, rigtig beset, er i de i økonomisk Henseende mindre heldig stillede Klasse's Interesse og derigjennem ogsaa i Samfundslivets. Andre Steder, hvor man ikke har indført en saadan Evang, mener man nu, at dette er uheldigt, og jeg vil saaledes særlig minde dette Thing om, at man i Frankrig, hvor man nu for Tiden ønsker at gjøre Meget for Skoleundervisningen, opstiller som en af de Forordninger (Afbrudelse af Th. Nielsen), der navnlig opstilles fra Demokratiets, det republikanske Demokratis Side, at Undervisningen skal være obligatorisk. De to andre Forordninger, som det ærede Medlem for Veile Ants 3die Valgkreds (Th. Nielsen) spørger mig om, ere: verdslig Undervisning og Undervisning uden Betaling. Jeg tror, at det er af ikke ringe Betydning for dette Things Medlemmer, at, som sagt, det franske Demokrati, det republikanske Demokrati, gaar ud fra, at det er Statens Pligt at sørge for den opvogende Ungdoms Undervisning og Opdragelse, sørge for, at den Slægt, den opvogende Slægt har til gjenneim Undervisning og Opdragelse at blive uddannet til nyttige Borgere i Samfundet. Ister Fyldest. Det er, som sagt, det Grundlag, hvorpaa jeg stiller mig i Spørgsmaalet om, hvilke Principer der bør ligge til Grund for en Reform af Skolevæsenet. Naar jeg da vender mig til det foreliggende Lovforslag, tror jeg, at denne Grund-